

Begäret efter att se på historia

Den populärkulturella striden sommaren 2023 stod mellan "Oppenheimer" och "Barbie" – mellan en historia om kalla kriget och atombombens födelse och en fiktiv historia om könsmaktsordningens moderna logik. Barbie vann öppningshelgen men "Oppenheimer" lockade också en stor biopublik. Vi får se hur många som väljer att gå och se "Napoleon".

Det som fascinerar oss som har historia som yrke är att det verkar finnas ett begär efter historia, och inte minst ett stort intresse för att titta på historia hos den svenska befolkningen. Public service har länge svarat upp mot och lett detta intresse. Loggar man in på SVT-play och trycker på taggen historia kommer en mängd program och dokumentärer upp. Merparten handlar om kungar och krig eller i alla fall maktägande och krig. Hitlertyskland och andra världskriget intar tveklöst en särställning. Men hur ser det ut med historia underifrån? Vanligt folks historia, de politiskt eller ekonomiskt marginaliserade gruppernas och klassernas historia? Det finns en rad dokumentärer som kan karaktäriseras som de politiska och sociala rörelsernas historia, arbetar- och industrihistoria samt kriminalhistoria. Däribland kan nämnas dokumentärer om den franska motståndsrörelsen, kampen för kvinnlig rösträtt och verklighetens "Peaky blinders". För den historiskt hungrige finns det alltså ett färdigdukat bord att gå till.

Den typ av historia som publiken verkar uppskatta allra mest är dock kulturhistoriska serier som "Historieätarna" och kanske särskilt "Det sitter i väggarna" – program som ligger nära människors vardag och som leker med den temporala distansen mellan då och nu. Det senare programmet tar utgångspunkt i ett hus och berättar, med hjälp av experter, husets historia inför de inte sällan tårfyllda ögonen på husets nuvarande ägare. När SVT planerade att lägga ner serien 2020 möttes man av ett massivt motstånd. Mot bakgrund av publikstormen omprövades beslutet och man valde att behålla programmet. Denna typ av underhållande

och affektiv historieförmedling går alltså hem. Under senhösten börjar SVT sända serien "Historien om Sverige". Vi vet ännu inte hur publiken kommer ta emot den och om den blir den succé som programmakare och produktionsbolag hoppas på. Vad vi dock vet är att den kommer att diskuteras, värderas och debatteras bland oss som har historia som yrke. *Historisk tidskrift* kommer att delta i diskussionen.

Just diskussion och debatt var något vi efterfrågade i förra häftets redaktörsord. Därför är det glädjande att redan detta häfte innehåller hela fyra idé- och debattinlägg med olika inriktning. Björn Lundberg har författat ett inlägg där han lyfter kritiska perspektiv och viktiga reflektioner kring hur nydisputerade historiker kan navigera och överleva i den postdoktorala fasen. Henrik Åström Elmersjö följer upp diskussionen om vad vi vill med historieläraryrket (som initierades av Bagerius *et al.* i *Historisk tidskrift* häfte 3 2022 och sedan fylldes på av Ulf Zander i häfte 2 2023) där han i ett inlägg frågar sig om historielärare saknar en förståelse av sitt ämnes kunskapsanspråk. Johnny Hjelm lyfter problemen med att utgå från postmoderna och urfolksmetodologiska teorier när det kommer till den historiska forskningen om samer. Slutligen diskuterar Nils Edling i sitt inlägg hur folkhemsbegreppet har använts inom forskningen och han argumenterar bland annat för att folkhemmet getts en status det inte riktigt förtjänar.

Utöver en fyllig idé och debattsektion innehåller häftet tre uppsatser. Den första är skriven av Emma Phil-Skog, som analyserar historikers förhållande till arkiven, arkivvetare och arkivvetenskap från 1800-talet och framåt. Därefter följer en uppsats av Kekke Stadin som behandlar de kvinnor som gick med i Svenska Turistföreningen kring sekelskiftet 1900 och vad som utmärkte dessa kvinnliga turister. Carl Mikael Wærn-Carlsson har författat den tredje uppsatsen som är en analys av hur herrgården som plats har konstruerats i dagspress, akademiska texter och encyklopedier från 1700-talet fram till idag. Förutom dessa uppsatser och idé- och debattinlägg bjuder numret både på bild i perspektiv, avhandlingsrecensioner, kortrecensioner och en rapport från historikermötet i juni detta år.

Med hopp om trevlig läsning!

ANNE BERG
ROBIN EKELUND

Göteborgs universitet & Uppsala universitet
Malmö universitet